

Małgorzata Gotowska*

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

JAKOŚĆ ŻYCIA, POZIOM JAKOŚCI ŻYCIA, RÓWNOWAGA BYTU – DYSKUSJA TRWA

Streszczenie

Artykuł dotyczy zagadnienia pomiaru jakości życia ludzi. Od wielu lat trwają dyskusje na ten temat, a każdy autor ma swoją koncepcję. W opracowaniu podjęto próbę porównania różnych sposobów pomiaru jakości życia w Polsce i za granicą. Zaproponowano również własną, autorską ideę równowagi bytu, która porządkuje niektóre kontrowersyjne zagadnienia.

Słowa kluczowe: jakość życia, poziom życia, równowaga bytu

Wprowadzenie

Od wielu lat trwa dyskusja na temat definicji i pomiaru różnych kategorii związanych z szeroko rozumianymi warunkami życia ludzi. Wymienia się często jakość życia, poziom życia, styl życia, godność życia itp. W literaturze spotyka się najczęściej zwolenników koncepcji jakości życia, ale definicji, sposobów i narzędzi pomiaru jest nadal bardzo dużo. W opracowaniu podjęto próbę analizy pojęciowej i pomiarowej jakości życia, a także przedstawiono autorską koncepcję równowagi bytu. Ma ona uporządkować trwającą dyskusję na temat: co i jak mierzyć?

* Adres e-mail: m.gotowska@utp.edu.pl.

1. Czy można podać jedną definicję jakości życia?

Postawione przeze mnie pytanie ma charakter retoryczny. Osoby zajmujące się tą problematyką wiedzą i zdają sobie sprawę, że nie da się ujednoczyć tej definicji, ale jest możliwe uporządkowanie pewnych założeń, zwłaszcza co do pomiaru warunków życia ludzi. Warto przytoczyć dwa pytania postawione przez Owsieńskiego i Tarchalskiego: „Czy jakość życia ma charakter (bardziej) subiektywny, czy (bardziej) obiektywny, a jeśli jest subiektywna, to czy jest sens, czy można, i jak ją zobiektywizować?”¹. To oznacza, że moje wątpliwości związane z połączeniem obiektywnej i subiektywnej oceny jakości życia dzielają również inne osoby.

Zacznijmy może od kilku podstawowych, najczęściej przytaczanych w literaturze definicji jakości życia. Siciński i Strzelecki definiują ją jako „poziom oraz wzajemne powiązanie dwóch aspektów egzystencji ludzkiej – możliwości pełni rozwoju jednostki ludzkiej oraz zadowolenia z życia”². J. Kolipiński natomiast podaje, że „na jakość życia składa się prawo do wolności, do życia w godności i dostatku”³. Natomiast S. Otok jakość życia nazywa „zespołem czynników przestrzenno-środowiskowych, produkcyjnych i kulturowych, składających się na rzeczywistość, w której człowiek żyje”⁴. T. Borys pisze, że „jakość życia – w najogólniejszym sensie – to obraz naszego życia oparty na określonym systemie wartości (systemie aksjologicznym); obraz ten – jako zbiorczy atrybut człowieka lub grupy ludzi – w zależności od użytych narzędzi jego opisu może być wyrażony subiektywnie lub obiektywnie, jednowymiarowo lub wielowymiarowo itp., użyte narzędzia opisu jakości życia tworzą jej różne typologie”⁵. Odnosząc się do sześciu klasyfikacji jakości życia proponowanych przez T. Borysa (indywidualna i zbiorowa jakość życia, bezpośrednia i pośred-

¹ J.W. Owsieński, T. Tarchalski, *Pomiar jakości życia. Uwagi na marginesie pewnego rankingu*, Zeszyty Naukowe Wydziału Informatycznych Technik Zarządzania Wyższej Szkoły Informatyki Stosowanej i Zarządzania „Współczesne Problemy Zarządzania” 2008, nr 1, s. 60.

² A. Siciński, J. Strzelecki, *Styl życia a jakość życia: przyczynek do problemów polityki społecznej*, w: A. Siciński, *Styl życia: koncepcje i propozycje*, PWN, Warszawa 1976.

³ J. Kolipiński, *Człowiek – gospodarka – środowisko – przestrzeń*, PWN, Warszawa 1978, s. 63.

⁴ S. Otok, *Geografia społeczna*, PWN, Warszawa 1987, s. 79.

⁵ *Jakość życia w obszarze przygranicznym – wzmocnienie ponadgranicznych przepływów dla wspólnego zrównoważonego rozwoju i planowania regionalnego*, red. T. Borys, R. Knippschild, Wydawnictwo AD REM, Jelenia Góra 2014, s. 12.

nia jakość życia, obiektywna i subiektywna jakość życia, nieoceniana i oceniana jakość życia, jakość życia według systemów wartości, holistyczna i ograniczona jakość życia), można mieć wrażenie, że zbadanie tej kategorii jest bardzo trudne do sklasyfikowania metodycznego. Czy nie lepiej byłoby uprościć definicje jakości życia i tym samym ułatwić przygotowanie narzędzi pomiarowych?

2. Czy istnieje model pomiaru jakości życia?

Przytoczone wcześniej definicje jakości życia jasno wskazują, że podanie jednej definicji, a przynajmniej definicji uniwersalnej, nie jest możliwe. To powoduje wystąpienie kilku problemów przy tworzeniu modelu pomiaru jakości życia, związanych z koniecznością powołania wielu elementów składowych potencjalnego modelu, które mają różny charakter (obiektywny i subiektywny) i są wysoce zróżnicowane pod względem pomiarowym oraz porównawczym. Pomimo tego wciąż są podejmowane próby stworzenia autorskich modeli oceny jakości życia. W sierpniu 2014 roku swój pomysł przedstawił Główny Urząd Statystyczny w publikacji *Jakość życia w Polsce*. Zawarta w niej koncepcja pomiaru jakości życia nawiązuje do zaleceń międzynarodowych oraz bogatych w tym zakresie polskich badań. W założeniu pomiar ten obejmuje nie tylko całokształt obiektywnych warunków, w jakich człowiek żyje, ale także odczuwaną przez poszczególne osoby subiektywną jakość życia, określaną także terminem dobrobytu subiektywnego⁶. Przyjrzyjmy się zatem kilku propozycjom modeli oceny jakości życia proponowanych w polskich i zagranicznych badaniach (tab. 1).

Z przedstawionej analizy wynika, że wszystkie proponowane modele mają wspólne elementy, ale każdy z nich stosuje inne podejście metodyczne. Widać, że wiele z grup czynników jest bardzo bliskoznacznych pojęciowo i mogą być ze sobą silnie skorelowane. W części proponowanych modeli pojawiają się wielkości mierzone w sposób obiektywny i prosty przez subiektywny i trudny do zmierzenia dobrostan psychiczny. Niektóre z nich są bardzo wąskie znaczeniowo, inne – bardzo szerokie. Spróbujmy to prześledzić na przykładzie modelu zaproponowanego przez GUS, który bardzo jasno (to należy podkreślić) zdefiniował składowe wskaźniki poszczególnych grup agregatowych. Jedyne moje

⁶ *Jakość życia w Polsce...*, s. 5.

zastrzeżenie budzi dostępność niektórych niepublikowanych corocznie danych, a także charakter wskaźników. Jedne są typowymi subiektywnymi odczuciami respondentów, inne mają typowy charakter wskaźników obiektywnych. Czy można je porównywać w jednej grupie obszarowej tematycznie? (tab. 2).

Tabela 1. Wybrane przykłady modeli oceny jakości życia

Czynniki ewaluacji	IIASA	International Living	„The Economist”	Czapiński, Panek	Gotowska	GUS	Suma oznaczeń
Ekonomiczne/gospodarcze	x			x			2
Edukacja	x			x	x	x	4
Ekologia	x				x	x	3
Zdrowie	x	x	x	x	x	x	6
Klimat i geografia	x	x	x				3
Stabilność polityczna i bezpieczeństwo		x	x		x	x	4
Bezpieczeństwo zatrudnienia	x		x		x	x	4
Życie wspólnotowe			x	x		x	3
Życie rodzinne			x	x			2
Kapitał społeczny				x			1
Dobrostan psychiczny				x			1
Dobrostan fizyczny				x			1
Dobrostan społeczny				x			1
Dobrostan polityczny				x			1
Wolność polityczna			x				1
Równość płci			x				1
Kultura i czas wolny		x			x	x	3
Infrastruktura (sieci dróg)		x			x		2
Poziom cywilizacyjny				x			1
Dobrobyt materialny	x	x	x	x		x	5
Stres życiowy				x			1
Patologie		x		x			2
Pomoc społeczna					x		1
Dostępność usług					x		1
Postawy prospołeczne					x	x	2
Dobrobyt subiektywny						x	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: P. Sienkiewicz, H. Świeboda, *Modele ewaluacji jakości życia w badaniach systemowych*, w: J.W. Owskiński, Z. Nahorski, T. Szapiro, *Badania operacyjne i systemowe: decyzje, gospodarka, kapitał ludzki i jakość*, Badania systemowe IBS PAN, Warszawa 2008; M. Gotowska, *Współczesne uwarunkowania poziomu i jakości życia ludzi w Polsce*, Wydawnictwo UTP, Bydgoszcz 2013; *Jakość życia w Polsce*, GUS, Warszawa 2014.

Tabela 2. Model pomiaru jakości życia w Polsce według GUS

Grupa problemowa	Wybrane wskaźniki grupy problemowej	Charakter wskaźnika
Materialne warunki życia	1. Przeciętny miesięczny rozporządzalny – dochód	obiektywny
	2. Wskaźnik zagrożenia skrajnym ubóstwem	obiektywny
	3. Wskaźnik złych warunków sanitarnych	obiektywny
	4. Brak pieniędzy na żywność (% gospodarstw domowych)	subiektywny
Główny rodzaj aktywności Praca	1. Wskaźnik zatrudnienia	obiektywny
	2. Stopa bezrobocia	obiektywny
	3. Mediana wynagrodzeń	obiektywny
	4. Wskaźnik ogólnego zadowolenia z pracy	subiektywny
Zdrowie	1. Wskaźnik dobrej samooceny stanu zdrowia	subiektywny
	2. Osoby palące tytoń codziennie	subiektywny
	3. Rezygnacja z wizyty u lekarza specjalisty z powodów finansowych	subiektywny
Edukacja	1. Osoby w wieku 16–74 lata korzystające z komputera	subiektywny
	2. Osoby powyżej 25 roku życia z wykształceniem wyższym	obiektywny
	3. Dzieci w wieku 3–4 lata objęte wychowaniem przedszkolnym	obiektywny
Czas wolny i relacje społeczne	1. Satysfakcja z ilości czasu wolnego	subiektywny
	2. Wskaźnik izolacji społecznej	obiektywny
	3. Zaufanie do innych osób	subiektywny
Bezpieczeństwo ekonomiczne i fizyczne	1. Brak możliwości pokrycia nieoczekiwanych wydatków	subiektywny
	2. Zaległości w opłatach	subiektywny
	3. Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania	subiektywny
Państwo i podstawowe prawa Aktywność obywatelska	1. Zaufanie do policji	subiektywny
	2. Osoby świadczące wolontariat w organizacjach	subiektywny
	3. Frekwencja w wyborach	obiektywny
Jakość środowiska w miejscu zamieszkania	1. Narażenie na nadmierny hałas	subiektywny
	2. Zadowolenie z terenów rekreacyjnych i terenów zielonych	subiektywny
Subiektywny dobrobyt	1. Ogólne zadowolenie z życia	subiektywny
	2. Złożony wskaźnik złego samopoczucia	subiektywny
	3. Poczucie sensu w życiu	subiektywny

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Jakość życia w Polsce...*

3. Autorski model równowagi bytu

Z powyższych rozważań wynika, że próba stworzenia jednej definicji zawierającej wszystkie aspekty związane z warunkami życia jest bardzo trudna. To wpływa także na trudności w takim pomiarze jakości życia, aby uzyskać najbardziej obiektywne i porównywalne wyniki. W związku z tym autorka opracowała własny model równowagi życia, który zawiera wskazówki pozwalające na pogrupowanie wskaźników mających obiektywny i subiektywny charakter oraz ich wzajemne oddziaływanie na poszczególne elementy składowe proponowanego modelu.

Wyróżniono w nim poziom jakości życia, czyli „stopień zaspokojenia potrzeb ludzkich wynikający z konsumpcji dóbr materialnych i usług oraz wykorzystania walorów środowiska naturalnego i społecznego”⁷. Definicję tę uznano za właściwą, określającą obiektywne wskaźniki o charakterze ilościowym⁸. Łatwo mierzalne wskaźniki mają pośredni wpływ na jakość życia ludzi i ich poczucie szczęścia. Jako drugą kategorię badawczą autorka wskazała jakość życia i przyjęła, że jest to „subiektywne postrzeganie własnego życia w ramach określonego systemu wartości i w określonych warunkach społecznych, gospodarczych i politycznych”⁹ oraz „stopień satysfakcji człowieka (społeczeństwa) z całokształtu swej egzystencji”¹⁰. Do pomiaru jakości życia służą wskaźniki subiektywne, często trudno mierzalne, które odzwierciedlają w sposób bezpośredni odczucia ludzi co do ich życia i poczucia szczęścia. Idea ta nawiązuje do koncepcji stopnia zaspokojenia potrzeb według E. Allardta, który wyróżnił ich trzy wymiary:

- posiadanie (*having*), czyli środki ekonomiczne, mieszkanie, zatrudnienie, warunki pracy, zdrowie, edukacja;
- uczucie (*loving*), czyli kontakty ze społecznością lokalną, relacje rodzinne, kontakty towarzyskie, stosunki międzyludzkie;

⁷ C. Bywalec, L. Rudnicki, *Konsumpcja*, PWE, Warszawa 2002, s. 39.

⁸ J. Berbeka, *Poziom życia ludności a wzrost gospodarczy w krajach Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2006.

⁹ P. Rogala, *Zaprojektowanie i przetestowanie systemu mierzenia jakości życia w gminach*, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Jelenia Góra–Poznań 2009, s. 7.

¹⁰ C. Bywalec, *Konsumpcja a rozwój gospodarczy i społeczny*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 42.

- istnienie (*being*), czyli możliwości samookreślenia, bezpieczeństwo osobiste, aktywność polityczna, spędzanie wolnego czasu, zadowolenie z pracy¹¹.

Według tej koncepcji można przyjąć, że grupa wskaźników *to have* odnosi się do posiadania pewnych dóbr i usług, co można określić w sposób obiektywny. Natomiast pozostałe dwie grupy – *to love* i *to be* – odnoszą się do subiektywnych odczuć ludzi co do ich życia i poczucia szczęścia.

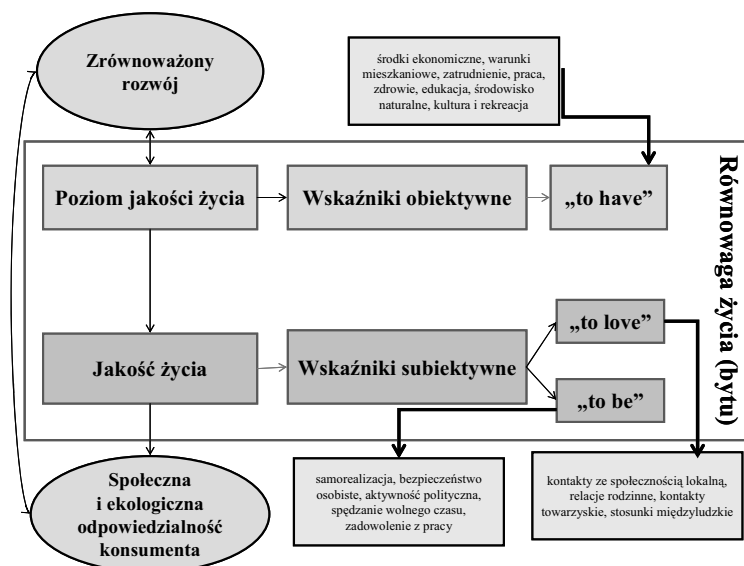
W celu usystematyzowania i scalenia poziomu jakości życia i jakości życia połączono je w jedną kategorię równowagi życia (bytu), określając je jako pewną zależność, ale niekoniecznie zbieżność między obiektywnymi i subiektywnymi ocenami życia ludzi. Powstaje więc pytanie: dlaczego wspólną kategorię nazwano równowagą życia (bytu)? Wynika to z faktu, że człowiek (według podstawowej koncepcji potrzeb Masłowa) musi mieć najpierw zaspokojone podstawowe (fizjologiczne) potrzeby na określonym poziomie, a dopiero potem realizuje te wyższego rzędu. Odczuwa wówczas zadowolenie z życia, którego jakość więc wzrasta. Pojawia się sytuacja równowagi pomiędzy tym, co materialne (posiadanie) a niematerialne (odczuwanie).

Oznaczałoby to, że jakość życia ludzi wzrasta wprost proporcjonalnie do poziomu jakości życia. Badania jednak wskazują, że w grupach ludzi o wyższych dochodach odczuwalna jakość życia niekoniecznie jest wyższa. T. Słaby w badaniach nad jakością życia wschodzącej klasy wyższej w Polsce stwierdził, że „podstawą szczęśliwego życia dla 1/4 części respondentów polskiej klasy wyższej było życie rodzinne, na drugim miejscu znalazł się udany związek/małżeństwo, a na trzecim wymieniono zdrowie i posiadanie dzieci. Prawie żadnego znaczenia dla odczuwania szczęścia nie miało w opinii badanych posiadanie dóbr materialnych, silny charakter czy uczciwość”¹². Oczywiście wynika to z faktu, że badana grupa respondentów nie odczuwa braku dóbr materialnych, dlatego najważniejsze stają się dla nich dobra niematerialne, takie jak rodzina.

¹¹ E. Allardt: *Having, loving, being. An alternative to the Swedish model of welfare research*, w: M. Nussbaum, A. Sen, *The quality of life*, Clarendon Press, Oxford 1993, s. 88–94.

¹² T. Słaby, *Jakość życia wschodzącej klasy wyższej w Polsce*, SGH, Warszawa 2013, s. 119.

Rysunek 1. Autorski model równowagi życia (bytu)*

* podczas tworzenia autorskiego modelu równowagi życia korzystano z następujących pozycji literatury: B. Kryk, *Zrównoważona jakość życia a zrównoważona konsumpcja i zachowania ekologiczne konsumentów*, „Handel Wewnętrzny” 2013, t. II; B. Kryk, *Jakość życia – odczuwać czy mierzyć*, w: *Poziom i jakość życia w dobie kryzysu*, red. Z. Wyszowska, M. Gotowska, Wydawnictwo Uczelniane UTP w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013.

Źródło: opracowanie własne.

W trakcie badań nad koncepcją równowagi bytu autorka dołączyła również koncepcję zrównoważonego rozwoju, gdyż „ściśle powiązanie poznawcze, aksjologiczne i pomiarowe kategorii jakości życia z kategorią rozwoju zrównoważonego jest obecnie jednym z największych wyzwań badawczych o charakterze interdyscyplinarnym”¹³. Dlatego przyjęto, że „zrównoważony rozwój to taki, który zaspokoiłby potrzeby dnia dzisiejszego w sposób umożliwiający następnym pokoleniom zaspokojenie swoich”, co związane jest z odpowiedzialną konsumpcją ludzi, czyli społeczną (ekologiczną) odpowiedzialnością konsumenta. Zauważono relacje występujące pomiędzy wymienionymi kategoriami, gdyż społeczna i ekologiczna odpowiedzialność konsumentów (ConSR) „to zachowania nabywców dokonujących świadomych wyborów usług i produktów

¹³ T. Borys, P. Rogala, *Jakość życia na poziomie lokalnym – ujęcie wskaźnikowe*, UNDP, Warszawa 2008, s. 67.

wytwarzanych przez te organizacje, które w realizacji działań, zarówno strategicznych, jak i operacyjnych, kierują się zasadami społecznej odpowiedzialności biznesu. Społecznie i ekologicznie odpowiedzialne zachowania konsumentów odnoszą się do procesów nabywania przez nich wszystkich kategorii produktów, począwszy od dóbr zaspokajających podstawowe potrzeby fizjologiczne, a skończywszy na dobrach luksusowych oraz zaspokajających potrzeby wyższego rzędu. Trwałe osiągnięcie takiego stanu rzeczy wymaga zapewnienia wysokiej świadomości społecznej i ekologicznej nabywców, związanej z pełną świadomością konsekwencji podejmowanych wyborów zarówno dla wszystkich uczestników społeczności, w której żyją, jak i dla ekologicznej przyszłości środowiska naturalnego ziemi”¹⁴.

Podsumowanie

Z powyższych rozważań wynika, że badania dotyczące poziomu jakości życia i jakości życia powinny skupić się na dwóch aspektach: wybranych grupach ludzi i zagadnieniach bezpośrednio związanych z wymienionymi kategoriami. Oznacza to, że współczesne badania powinny dotyczyć przyczyn postępowania ludzi i bycia odpowiedzialnymi za otoczenie, w którym żyją, oraz przyszłe pokolenia.

Na tej podstawie można stwierdzić, że w rozważaniach dotyczących definiowania poziomu jakości życia i jakości życia autorka przychyliła się do koncepcji, w której te dwie kategorie nie są tożsame. Stanowią dwa oddzielne aspekty badawcze dotyczące obiektywnej i subiektywnej strony życia ludzi i wzajemnie się uzupełniają. Dzięki takim założeniom można mówić o równowadze pomiędzy materialnymi a niematerialnymi elementami życia i trudno stwierdzić, które są ważniejsze. Wprowadzone pojęcie równowagi bytu świadczy o tym, że musi być zachowany umiar w konsumpcji dóbr i usług, co w konsekwencji wpłynie pozytywnie na poczucie szczęścia i indywidualnej jakości życia.

¹⁴ S. Cyfert, G. Hoppe, *Społeczna i ekologiczna odpowiedzialność konsumentów jako determinanta skutecznej implementacji CSR i ECSR*, „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa” 2011, nr 8, s. 13–21.

Literatura

- Allardt E., *Having, loving, being. An alternative to the Swedish model of welfare research*, w: M. Nussbaum, A. Sen, *The quality of life*, Clarendon Press, Oxford 1993.
- Berbeka J., *Poziom życia ludności a wzrost gospodarczy w krajach Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2006.
- Borys T., Knippschild R., *Jakość życia w obszarze przygranicznym – wzmocnienie ponadgranicznych przepływów dla wspólnego zrównoważonego rozwoju i planowania regionalnego*, Wydawnictwo AD REM, Jelenia Góra 2014.
- Borys T., Rogala P., *Jakość życia na poziomie lokalnym – ujęcie wskaźnikowe*, UNDP, Warszawa 2008.
- Bywalec C., *Konsumpcja a rozwój gospodarczy i społeczny*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Bywalec C., Rudnicki L., *Konsumpcja*, PWE, Warszawa 2002.
- Cyfert S., Hoppe G., *Spoleczna i ekologiczna odpowiedzialność konsumentów jako determinanta skutecznej implementacji CSR i ECSR*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*” 2011, nr 8.
- Gotowska M., *Współczesne uwarunkowania poziomu i jakości życia ludzi w Polsce*, Wydawnictwo Uczelniane UTP w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013.
- Jakość życia w Polsce*, GUS, Warszawa 2014.
- Kolipiński J., *Człowiek – gospodarka – środowisko – przestrzeń*, PWN, Warszawa 1978.
- Kryk B., *Zrównoważona jakość życia a zrównoważona konsumpcja i zachowania ekologiczne konsumentów*, „*Handel Wewnętrzny*” 2013, t. II.
- Kryk B., *Jakość życia – odczuwać czy mierzyć*, w: *Poziom i jakość życia w dobie kryzysu*, red. Z. Wyszowska, M. Gotowska, Wydawnictwo UTP, 2013.
- Otok S., *Geografia społeczna*, PWN, Warszawa 1987.
- Owsiński J.W., Tarchalski T., *Pomiar jakości życia. Uwagi na marginesie pewnego rankingu*, Zeszyty Naukowe Wydziału Informatycznych Technik Zarządzania Wyższej Szkoły Informatyki Stosowanej i Zarządzania „*Współczesne Problemy Zarządzania*” 2008, nr 8.
- Rogala P., *Zaprojektowanie i przetestowanie systemu mierzenia jakości życia w gminach*, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Jelenia Góra – Poznań 2009.
- Siciński A., Strzelecki J., *Styl życia a jakość życia: przyczynek do problemów polityki społecznej*, w: A. Siciński, *Styl życia: koncepcje i propozycje*, PWN, Warszawa 1976.

Sienkiewicz P., Świeboda H., *Modele ewaluacji jakości życia w badaniach systemowych*, w: J.W. Owsiański, Z. Nahorski, T. Szapiro, *Badania operacyjne i systemowe: decyzje, gospodarka, kapitał ludzki i jakość*, Badania systemowe IBS PAN, Warszawa 2008.

Słaby T., *Jakość życia wschodzącej klasy wyższej w Polsce*, SGH, Warszawa 2013.

QUALITY OF LIFE – STANDARD OF LIVING – THE BALANCE OF BEING THE DISCUSSION CONTINUES

Abstract

The article concerns important subject of measuring quality of life of people. Since many years now the discussion on this topic, and each author has their concept. The study attempts to compare different concepts of measuring the quality of life in Poland and abroad. Has also been proposed their own concept balance of being, which organizes some controversial problems.

Keywords: quality of life, standard of living, the balance of being

JEL Code: I310

Translated by Małgorzata Gotowska

